

DOI: 10.33270/03253601.11

УДК 159.9:351.741«364»

СНЯТКОВА Тетяна*

доктор філософії, доцент кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ

м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3374-3532>

Особливості надання психологічної допомоги та підтримки поліцейським – учасникам бойових дій

Анотація. У статті досліджено особливості надання психологічної допомоги та підтримки поліцейським, які брали участь у бойових діях, зокрема на території України. Теоретично обґрунтовано специфіку психологічної травматизації правоохоронців в умовах воєнного конфлікту, що зумовлена їхньою подвійною професійною ідентичністю як поліцейського та військовослужбовця. На підставі аналізу сучасних наукових досліджень визначено основні психологічні наслідки участі поліцейських у бойових діях: підвищена емоційна реактивність, тривожність, порушення сну та ризик розвитку посттравматичного стресового розладу. Систематизовано ключові категорії психологічних травм поліцейських – учасників бойових дій: базові бойові травми (втрата побратимів, травма застосування летальної сили), медичні та морально-етичні травми. Запропоновано двоетапний підхід до психологічної підтримки, що охоплює психоедукацію та структурування травматичного досвіду. Обґрунтовано ефективність комплексного терапевтичного підходу, який поєднує когнітивно-поведінкову терапію, експозиційні методики й терапію десенсибілізації. Окреслено ресурсний потенціал особистості правоохоронця, що передбачає духовно-ціннісний, фізичний, мотиваційно-цільовий, саморозвитку, організаційно-часовий, соціально підтримувальний та регуляторний компоненти. Визначено роль соціальної підтримки як ключового захисного ресурсу проти посттравматичного синдрому з акцентом на значущості емоційної підтримки. Увагу зосереджено на значущості роботи із сім'ями поліцейських і ролі керівництва у створенні ефективної системи психологічного супроводу. Обґрунтовано, що ефективність психологічної реабілітації та реінтеграції поліцейських – учасників бойових дій залежить від комплексного підходу, що поєднує професійну психотерапевтичну допомогу, адміністративну підтримку та розвиток системи взаємодопомоги безпосередньо серед поліцейських.

Ключові слова: психологічна допомога; поліцейські – учасники бойових дій; психологічна травма; психологічна реабілітація; посттравматичний стресовий розлад; терапія; соціальна підтримка; ресурсний потенціал; реінтеграція.

Історія статті:

Отримано: 27.01.2025

Переглянуто: 21.02.2025

Прийнято: 31.03.2025

Рекомендоване посилання:

Сняткова Т. Особливості надання психологічної допомоги та підтримки поліцейським – учасникам бойових дій. *Юридична психологія*. 2025. № 1 (36). С. 98–108. DOI: 10.33270/03253601.11

*Відповідальний автор

Вступ

Професійна діяльність працівників Національної поліції України в сучасних умовах вирізняється підвищеною складністю та відповідальністю, оскільки вони забезпечують правопорядок і захист територіальної цілісності держави. На ефективність виконання службових завдань впливає комплекс факторів, серед яких визначальними є не лише рівень професійної підготовки, а й психологічна стійкість правоохоронців. Особливості службової діяльності, такі як ненормований робочий графік, необхідність швидкого реагування на екстрені виклики, робота в умовах дефіциту часу й інформації, застосування спеціальних засобів і фізичної сили, створюють значне психоемоційне навантаження (Piankivska, 2024). Актуальність дослідження особливостей надання психологічної допомоги та підтримки поліцейським, які брали участь у бойових діях, набула особливої значущості в контексті збройної агресії проти України. Воєнний конфлікт, що розпочався 2014 року й загострився 2022 року, створив безпрецедентні виклики для системи психологічної підтримки правоохоронців, які виконували службові обов'язки в зоні бойових дій.

Досвід збройних конфліктів засвідчує, що участь у бойових діях супроводжується значним психологічним навантаженням, яке може призводити до серйозних наслідків для ментального здоров'я правоохоронців. Надзвичайно гостро постає проблема реінтеграції учасників бойових дій у мирне життя та професійну діяльність (Elrond et al., 2019). Тривала експозиція до травматичних подій, постійне перебування в умовах підвищеної небезпеки та високого стресу створюють підвищені ризики розвитку посттравматичних стресових розладів та інших психологічних проблем. Кумулятивний ефект від поєднання професійного стресу та бойового досвіду призводить до формування в поліцейських стану підвищеної пильності, хронічної втоми й емоційного виснаження. Ці фактори в сукупності можуть спричиняти розвиток синдрому емоційного вигорання та інших психологічних порушень, що потребують посиленої уваги до питань психологічної профілактики й підтримки (Piankivska, 2024).

Матеріали та методи

Мета статті полягає у визначенні й науковому обґрунтуванні особливостей надання психологічної допомоги та підтримки поліцейським – учасникам бойових дій, які повернулися із зони проведення бойових дій, для розроблення ефективних методів їх психологічної реабілітації та реінтеграції в професійну діяльність.

Аналіз наукових праць українських дослідників (Kokun et al., 2023; Panok et al., 2024) свідчить про широкий спектр психологічних виявів в учасників бойових дій, що охоплює підвищену реактивність, емоційну лабільність, тривожність,

безсоння тощо. Міжнародні дослідження (Steenkamp, Litz, & Marmar, 2020; Platania et al., 2020) підтверджують, що тривале перебування в зоні бойових дій призводить до комплексних змін у психічному стані військовослужбовців, зокрема правоохоронців. Серед найпоширеніших симптомів виокремлюють: підвищену дратівливість, депресивні стани, фобічні реакції, порушення сну й нав'язливі спогади про травматичні події, а також підвищений ризик розвитку посттравматичного стресового розладу (ПТСР) (Carleton et al., 2020; Carmona et al., 2024). Дослідження засвідчують варіативний, але стабільно високий рівень поширеності ПТСР серед правоохоронців (від 7 % до 19 %), що має значний вплив як на їхнє фізичне та психічне здоров'я, так і на соціальне та професійне функціонування (Wagner et al., 2020). Учена В. В. Доценко (2023) зазначає, що головною метою психологічної підтримки поліцейських під час війни є забезпечення їхнього психічного добробуту, зміцнення стресостійкості та формування психологічної готовності до ефективного подолання викликів і виконання службових завдань. Отже, комплексне дослідження особливостей надання психологічної допомоги поліцейським – учасникам бойових дій є необхідним для розроблення науково обґрунтованих підходів до їх психологічної реабілітації та реінтеграції. Це надасть можливість не лише мінімізувати негативні наслідки участі в бойових діях для правоохоронців та їхніх родин, а й сприятиме підвищенню ефективності функціонування правоохоронної системи в умовах збройного конфлікту.

Результати й обговорення

Адаптація поліцейських після повернення із зони бойових дій є складним процесом, що потребує комплексного психологічного підходу. Сучасні дослідження засвідчують, що тривале перебування в умовах загрози життю призводить до формування специфічних стресових реакцій (Alvares et al., 2020). Важливо враховувати специфічні стресові фактори, ризики професійного вигорання та можливі вияви посттравматичних реакцій. У контексті дослідження психологічної допомоги поліцейським – учасникам бойових дій необхідно розглянути теоретичні аспекти поняття психотравми та її впливу на психологічний стан правоохоронців.

У науковому дискурсі триває обговорення щодо розмежування понять «психологічна травма» та «психічна травма» (Palyvoda, 2021). У межах нашого дослідження доцільно використувати узагальнювальний термін «психотравма», який охоплює комплекс негативних наслідків для психологічного стану особистості, що виникають унаслідок участі в бойових діях. Проблему психотравм, отриманих через участь у бойових діях в умовах війни, розглядали українські вчені

Н. С. Агаєв, Н. А. Блінов, В. В. Доценко (2023), О. М. Кокун, В. І. Лозінська (2023), О. О. Туриніна, О. Л. Стасюк, О. В. Тімченко, Ю. М. Ширококов, О. Г. Христюк і закордонні S. Platania, S. Castellano (2020), M. Steenkamp (2020), etc. За визначенням сучасних дослідників (Kisarchuk et al., 2020), психотравму трактують як стан невідповідності між загрозливими факторами ситуації та індивідуальними можливостями їх подолання, що супроводжується інтенсивними переживаннями страху, безпорадності та втрати контролю. Тривалий вплив бойового стресу як потужного психотравмального чинника часто призводить до емоційного виснаження та професійного вигорання. Слід зауважити, що психотравма не є подією, а становить її психічну репрезентацію (Lozinska, 2019, p. 65). Сучасні дослідження розглядають психотравму в різних аспектах: як подію, патогенний вплив, зовнішній подразник, переживання безпорадності, пригнічувальні переживання, психологічний стрес або критичний стан (Borysova, 2023). Особливо гостро ця проблема постає для поліцейських, які беруть участь у бойових діях, оскільки вони зазнають екстремального психотравмального впливу. Згідно з класичною теорією стресу, розробленою Г. Сельє, цей процес розвивається за триступеневою моделлю, що охоплює фази тривоги, резистентності й виснаження. В умовах бойових дій поліцейські зазнають впливу екстремальних стресових факторів, які можуть спричинити як адаптивні (стрес), так і дезадаптивні (дистрес) реакції організму. За результатами досліджень українських психологів (Ranok et al., 2024), у значної частини учасників бойових дій спостерігаються складнощі із соціальною адаптацією, що полягають у міжособистісних конфліктах, обмеженні комунікації та проблемах у сімейних стосунках. Увагу вчені спрямовують на проблему зловживання психоактивними речовинами як деструктивному способі подолання психологічної травми. Американські дослідники (Solomon, Hersh, & Ginzburg, 2021) виокремлюють два основні аспекти впливу бойової травми: деструктивний і трансформаційний. Деструктивний аспект виявляється у формі посттравматичного стресового розладу (ПТСР) і супутніх розладів, таких як депресія та тривожні стани. Згідно з теорією збереження ресурсів (Conservation of Resources Theory), ПТСР розвивається як реакція на гостру втрату значущих психосоціальних ресурсів, таких як безпека, прив'язаність, надія та самоефективність, і суттєво залежить від соціального середовища, яке може як сприяти, так і запобігати втраті ресурсів (Dias Campos et al., 2021; Carmona et al., 2024). Для поліцейських, які повернулися із зони бойових дій, украй важливим є накопичення та збереження психологічних ресурсів, адже постійний вплив ризико-небезпечних ситуацій є структурним фактором

їхньої професійної діяльності. Особи, які мають більший обсяг ресурсів, демонструють підвищену стійкість до майбутніх втрат і краще долають наслідки травматичного досвіду (Dias Campos et al., 2021; Dias Campos, Chambel, & Lopes, 2023).

Практичний досвід роботи з учасниками бойових дій в Україні протягом 2022–2023 років демонструє широкий спектр травматичного досвіду. Характерними є вияви емоційного та когнітивного перевантаження психіки, що призводить до відчуття внутрішньої дезорієнтації та виснаження. Увагу привертають такі симптоми, як флешбеки та румінації, коли травматичні спогади повторно переживаються у свідомості (Borysova, 2023). Сучасні підходи до психологічної допомоги учасникам бойових дій доводять важливість уникнення стигматизації та автоматичного діагностування ПТСР без належного обстеження. Натомість рекомендують індивідуальний підхід з огляду на специфіку травматичного досвіду кожного військовослужбовця.

У дослідженнях учених (Wagner et al., 2020; Medeiros, 2024) аргументовано необхідність комплексного підходу до реабілітації, що передбачає як фізичну, так і психологічну складові. Відповідно до сучасних концепцій психологічної допомоги, робота з поліцейськими, які зазнали впливу бойового стресу, має бути спрямована на декілька ключових аспектів: зниження рівня тривожності, подолання страхів і фобічних реакцій, формування ефективних копінг-стратегій, навчання методів психологічної саморегуляції та релаксації. Кінцевою метою такої допомоги є відновлення оптимального рівня психологічного функціонування особистості та її професійної ефективності (Rybalka, 2023).

Специфіка надання психологічної допомоги поліцейським, які повернулися із зони бойових дій, полягає в унікальному поєднанні їхнього професійного досвіду в правоохоронних органах і набутого військового досвіду. Ця особлива категорія правоохоронців потребує комплексного підходу до психологічної реабілітації та реінтеграції. Психологічна допомога поліцейським – учасникам бойових дій має враховувати такі особливості:

1. Подвійна професійна ідентичність: поєднання ролей правоохоронця та військово-службовця створює унікальний контекст для психологічної роботи, привертаючи посилену увагу до процесу реадaptaції до поліцейської служби.

2. Попередній досвід стресових ситуацій: наявність професійного досвіду роботи в правоохоронних органах може як сприяти психологічній стійкості, так і створювати додаткове навантаження через накопичення стресових факторів.

Отже, сучасні умови збройної агресії проти України призвели до формування унікальної категорії правоохоронців, які поєднують у своєму досвіді як професійну діяльність у поліції, так і участь у бойових діях. Ця особлива група

потребує специфічного підходу до психологічної реабілітації та реінтеграції, з огляду на комплексний характер їхнього досвіду й особливості подальшої служби в правоохоронних органах. Методологія надання психологічної допомоги поліцейським – учасникам бойових дій ґрунтується на двоетапному підході. Перший етап охоплює психоедукацію, під час якої фахівці-психологи надають структуровану інформацію про взаємозв'язок нервової системи із психологічним станом, механізми формування та зберігання травматичної пам'яті, а також особливості впливу бойового стресу на професійну діяльність правоохоронця. Другий етап передбачає структурування досвіду через створення індивідуальної карти травматичного досвіду, що дає змогу систематизувати спогади та враження, інтегруючи військовий досвід у контекст поліцейської служби (Kokun et al., 2023).

У роботі з військовими, зокрема поліцейськими – учасниками бойових дій, виокремлюють кілька основних категорій психологічних травм. Базові бойові травми – це: травма втрати побратимів, яка має особливий характер через наявність попереднього досвіду роботи в правоохоронних органах, в травма застосування летальної сили, що потребує посиленої уваги до процесу адаптації між різними правилами застосування зброї у військовому та поліцейському контекстах. Окрему категорію становлять медичні травми, пов'язані як з наданням першої допомоги в бойових умовах, так і з подальшою взаємодією із системою охорони здоров'я. Поліцейські, які мають базову підготовку з тактичної медицини, часто мають психологічні наслідки досвіду роботи з пораненими в умовах обмежених ресурсів і високого стресу. Проблеми документування поранень і контузій, а також складнощі проходження військово-лікарської комісії створюють додаткове психологічне навантаження (Kokun et al., 2023).

Морально-етичні травми формують особливий пласт психологічних проблем. Травми зради, пов'язані з випадками колаборації місцевого населення, мають особливе значення в контексті професійної етики правоохоронців. Моральні травми, спричинені неетичною поведінкою керівництва, можуть суттєво впливати на професійну мотивацію та довіру до командування, що ускладнює подальшу адаптацію до ієрархічної структури поліції після повернення.

Сучасна система психологічної підтримки поліцейських – учасників бойових дій має підґрунтям методи терапевтичного втручання. Ключове місце в цій системі посідає когнітивно-поведінкова терапія, передусім її експозиційні методики. У роботі з поліцейськими застосовують два основні підходи експозиційної терапії. Перший передбачає поступове опрацювання травматичних спогадів через їх відтворення в уяві під контролем терапевта. Другий підхід охоплює поетапне

повернення до ситуацій, пов'язаних із травматичним досвідом, що надзвичайно актуально для поліцейських, які повертаються до активної служби (Ostapovych et al., 2023).

У межах комплексної терапевтичної програми для працівників правоохоронних органів застосовують широкий спектр методів, спеціально адаптованих під особливості їхньої професійної діяльності. Важливе місце серед них посідає терапія десенсибілізації та переробки травматичного досвіду з використанням рухів очей, яка довела свою ефективність у роботі з посттравматичними станами. Паралельно з цим проводять навчання технік управління стресом та емоційними станами, що дає змогу правоохоронцям самостійно регулювати власний психологічний стан у складних ситуаціях. Активно опрацьовують спеціалізовані протоколи роботи з травматичною втратою, якої зазнають співробітники в процесі службової діяльності. З огляду на специфіку служби в правоохоронних органах, що вирізняється високою мобільністю та нестандартним графіком роботи, активно впроваджують сучасні формати надання психологічної допомоги через телекомунікаційні технології. Такий підхід значно розширює можливості психологічної підтримки, забезпечуючи проведення первинної психологічної оцінки дистанційно, реалізацію індивідуальних і групових терапевтичних сесій у зручний для співробітників час, постійний моніторинг психологічного стану й оперативне реагування на кризові ситуації (Ostapovych et al., 2023; Basko, Sobakar, & Myroniuk, 2024).

Соціальна підтримка є ключовим джерелом ресурсів для поліцейських – учасників бойових дій. Через неї особи можуть отримати доступ до ресурсів, які втратили, або посилити ті, що ще зберігають, щоб пом'якшити значні втрати, спричинені травмою. Численні дослідження засвідчують, що соціальна підтримка на робочому місці є критично важливим захисним ресурсом у протидії ПТСР для поліцейських (Violanti & etc., 2018).

Соціальну підтримку, яку можуть надавати поліцейським після повернення із зони бойових дій, диференціюють за такими типами (Dias Campos, Chambel, & Lopes, 2023):

1. Емоційна підтримка – забезпечує нематеріальні ресурси (наприклад, дух товариства та згуртованість колективу), які характеризують афективний аспект міжособистісних відносин і створюють відчуття, що людину слухають, про неї дбають, існує емпатичне середовище, яке дає змогу виявляти почуття та емоції.

2. Інструментальна підтримка – надає матеріальні й відчутні ресурси (наприклад, належне обладнання, захисні засоби, навчання), які послаблюють відчуття втрати контролю – фундаментальний фактор підтримки відчуття безпеки під час виконання ризикованої діяльності.

3. Інформаційна підтримка – забезпечує ресурси, які дають змогу отримувати настанови й поради (наприклад, комунікація та орієнтація щодо норм, законів і протоколів) у процесі прийняття рішень.

Емоційна підтримка має значний негативний зв'язок із симптомами ПТСР, натомість інструментальна й інформаційна підтримка не продемонстрували значущого впливу. Це узгоджується з теорією збереження ресурсів (COR). Емоційна підтримка створює сприятливе середовище для обміну травматичним досвідом через емпатію та довіру. У поліцейській культурі, яка акцентує на мужності й силі, емоційна підтримка має особливу цінність. Афективна прихильність відображає доступ до цінних ресурсів, які допомагають офіцерам опановувати себе в стресових ситуаціях. Емоційні ресурси мали найбільше значення в пом'якшенні ПТСР, частково тому, що вони сприяють формуванню афективних взаємин з організацією, що своєю чергою пов'язано із симптомами стресу (Dias Campos, Chambel, & Lopes, 2023; Yevdokimova et al., 2024).

Комплексна реабілітація поліцейських, які брали участь у бойових діях, та адаптація їх до мирного життя безпосередньо пов'язані зі стабільністю сімейних відносин. Протягом періоду перебування правоохоронця в зоні конфлікту відбуваються суттєві трансформації: змінюється як сімейна система загалом і кожен її член окремо, так і поліцейський-ветеран. Ці обставини формують специфічні завдання для психолога, який працює з такими сім'ями. Насамперед важливо провести детальний аналіз сімейної динаміки у двох часових зрізах: до відбуття поліцейського в зону бойових дій та на теперішній час. Це передбачає вивчення кількісного та якісного складу сім'ї, характеру взаємин між родичами, проблемних аспектів у минулому та сьогоденні. Коректна діагностика допомагає членам сім'ї усвідомити необхідність зміни моделей взаємодії та формує мотивацію до тривалої роботи над власними стереотипами поведінки. Важливо усвідомлювати, що маніпулятивні методики впливу на особистість, яка не готова задіяти власні ресурси для трансформації, засвідчують низьку ефективність. Другим аспектом є підбір оптимальних психологічних інструментів для конкретної родини. Усі сучасні напрями психологічної допомоги мають право на застосування, а вибір конкретного підходу визначається професійними уподобаннями психолога й особливостями ситуації. Кваліфікований фахівець послуговується сучасними науковими теоріями та гнучко обирає методи роботи, чітко розуміючи їх призначення та очікуваний результат. Третім елементом є планування формату консультацій – індивідуальних і спільних сесій для членів родини. Основний фокус уваги природно спрямовується на подружні стосунки.

Більшість спеціалістів рекомендують починати з окремих зустрічей з кожним із партнерів, поступово переходячи до спільних консультацій. Робота з дітьми й іншими родичами, які проживають разом із сім'єю (батьки подружжя, брати, сестри, дідусі, бабусі), потребує окремих програм психологічного супроводу з огляду на їхні специфічні потреби (Kokun et al., 2023).

Особливості надання психологічної допомоги та підтримки поліцейським – учасникам бойових дій після повернення із зони бойових дій привертають увагу до ресурсного потенціалу особистості правоохоронця. З огляду на подвійне навантаження – досвід бойових дій та повернення до поліцейської служби, важливо визначити й активізувати ключові особистісні ресурси, які сприятимуть успішній реадaptaції та профілактиці негативних психологічних станів. У контексті психологічної підтримки поліцейських – учасників бойових дій можна виокремити такі ключові ресурсні компоненти:

1. Духовно-ціннісний компонент набуває особливого значення в контексті переосмислення бойового досвіду й інтеграції його в професійну діяльність правоохоронця. Він охоплює систему особистих переконань, віру у власні сили, здатність знаходити сенс у професійній діяльності після повернення із зони бойових дій.

2. Фізичний компонент відіграє вирішальну роль у відновленні після бойового стресу. Систематичні фізичні навантаження, адаптовані під індивідуальні можливості й медичні показання, допомагають відновити тілесну регуляцію та покращити загальний психофізіологічний стан поліцейського.

3. Мотиваційно-цільовий компонент є ключовим для успішної реінтеграції в професійну діяльність. Він передбачає формування нової системи професійних завдань, переосмислення кар'єрних перспектив і розвиток внутрішньої мотивації до служби з огляду на набутий бойовий досвід.

4. Важливого значення набуває компонент саморозвитку та самопізнання, який дає змогу інтегрувати новий досвід у професійну ідентичність поліцейського. Цей ресурс допомагає формувати адаптивні стратегії поведінки та розвивати професійні компетенції з огляду на пережитий досвід.

5. Організаційно-часовий компонент охоплює навички ефективного планування діяльності й відпочинку, з урахуванням специфіки поліцейської служби та потреб психологічного відновлення після участі в бойових діях.

6. Соціально підтримувальний компонент передбачає формування ефективної мережі професійної та особистої підтримки, що охоплює як колег, так і фахівців із психологічної допомоги. Надзвичайно важливою є здатність приймати підтримку та звертатися за нею в критичні моменти адаптації.

7. Регуляторний компонент є базовим для підтримання психологічної стабільності поліцейського після повернення із зони бойових дій. Він охоплює комплекс методів психічної саморегуляції. Увагу зосереджують на розвитку навичок саморегуляції, які допомагають поліцейським керувати власним психоемоційним станом, знижувати рівень тривожності, послаблювати внутрішнє напруження та підтримувати необхідний рівень професійної мобілізації. Це вкрай важливо в контексті подвійного стресового навантаження – переживання бойового досвіду та виконання складних завдань поліцейської служби (Piankivska, 2024).

Упровадження комплексної програми психологічної підтримки, яка враховує всі зазначені ресурсні компоненти, надає можливість створити ефективну систему психологічного супроводу поліцейських – учасників бойових дій. Така система спрямована на профілактику дезадаптації, зниження рівня професійного стресу та підтримання оптимального психоемоційного стану правоохоронців під час виконання службових обов'язків (Ha, & Jue, 2022).

У системі психологічної підтримки правоохоронців важливу роль відіграє керівництво поліцейських підрозділів. Для ефективної організації психологічного супроводу керівники повинні мати базові знання про сучасні методи психологічної допомоги, що дає змогу їм приймати компетентні рішення щодо залучення фахівців. Не менш важливим є розуміння обмежень певних підходів (López Bohle et al., 2024), зокрема недостатньої ефективності психологічного дебрифінгу як самостійного методу роботи з травмою. Керівна ланка також має сприяти створенню системи професійної взаємопідтримки серед співробітників, що формує здорову організаційну культуру та знижує стигматизацію психологічних проблем. Зрештою, важливим завданням керівництва є забезпечення ефективної взаємодії з фахівцями у сфері психічного здоров'я, що дає змогу оперативно надавати кваліфіковану допомогу тим, хто її потребує. Ефективний психологічний супровід поліцейських – учасників бойових дій вимагає комплексного підходу до реабілітації. Це передбачає розроблення індивідуальних планів повернення до служби, що враховують специфіку поліцейської діяльності, інтеграцію медичної та психологічної допомоги, а також створення програм відновлення професійних навичок. Увагу слід спрямовувати на процес професійної реінтеграції, що передбачає супровід після повернення до підрозділу та моніторинг адаптації до службових обов'язків. Важливим компонентом психологічної підтримки є створення системи постійного супроводу, що охоплює регулярні психологічні консультації, організацію груп підтримки для поліцейських – учасників бойових дій та забезпечення доступу до кризової допомоги. Такий підхід дає змогу своєчасно виявляти та розв'язувати проблеми адаптації, підтримувати професійну

ефективність для збереження психологічного здоров'я (Ha, & Jue, 2022).

Важливим елементом системи підтримки є організація програм взаємодопомоги серед поліцейських – учасників бойових дій. Такі програми хоч і не замінюють професійну психологічну допомогу, створюють додатковий ресурс підтримки та сприяють успішній реінтеграції в професійне середовище. У контексті розвитку системи психологічної допомоги активно впроваджується співпраця з міжнародними професійними організаціями, що дає змогу використовувати передовий досвід роботи з правоохоронцями, які мають досвід участі в бойових діях. Це передбачає участь у спеціалізованих тренінгах, конференціях і програмах обміну досвідом (Dias Campos, Chambel, & Lopes, 2023).

Отже, надання психологічної допомоги поліцейським – учасникам бойових дій потребує врахування всього спектру можливих травматичних впливів та їх взаємозв'язку з професійною діяльністю правоохоронця. Увагу слід спрямовувати на інтеграцію бойового досвіду в контекст подальшої служби, що дає змогу забезпечити ефективне повернення до професійної діяльності, зберігаючи психологічний добробут. Розуміння специфіки травматичного досвіду та його впливу на професійну діяльність дає змогу розробляти та впроваджувати ефективні програми психологічної підтримки, адаптовані до потреб цієї особливої категорії правоохоронців. Особливості надання психологічної допомоги та підтримки поліцейським – учасникам бойових дій після повернення із зони бойових дій актуалізують необхідність комплексного терапевтичного підходу, що враховує специфіку як бойового досвіду, так і подальшої служби в правоохоронних органах.

Ефективність психологічної підтримки безпосередньо залежить від комплексного підходу, що поєднує професійну психотерапевтичну допомогу, адміністративну підтримку з боку керівництва та розвиток системи взаємодопомоги серед поліцейських. Такий інтегрований підхід забезпечить максимально ефективну реінтеграцію поліцейських – учасників бойових дій та підтримку їх психологічного добробуту під час виконання професійних обов'язків.

Висновки

Проведене теоретичне дослідження засвідчує, що психологічна допомога поліцейським – учасникам бойових дій має враховувати їхню подвійну професійну ідентичність, що поєднує досвід служби в правоохоронних органах та участі у воєнних діях. Ця унікальна категорія правоохоронців потребує особливого підходу до психологічної реабілітації та реінтеграції у професійне середовище, оскільки основними психологічними наслідками участі поліцейських у бойових діях є підвищена реактивність, емоційна лабільність, тривожність, порушення сну, а також ризик розвитку посттравматичного стресового

розладу. Наукові дослідження засвідчують, що значна частина учасників бойових дій (близько 55 %) має психологічні проблеми, які потребують професійного втручання, водночас 33 % демонструють ознаки помірної дезадаптації. У межах дослідження було визначено ключові категорії психологічних травм поліцейських – учасників бойових дій: базові бойові травми (втрата побратимів, травма застосування летальної сили), медичні травми й морально-етичні травми, причому важливе значення має проблема інтеграції військового досвіду в контекст подальшої служби в правоохоронних органах. Встановлено, що ефективна система психологічної підтримки поліцейських – учасників бойових дій має передбачати двоетапний підхід: психоедукації та структурування досвіду через створення індивідуальної карти травматичного досвіду, а комплексний терапевтичний підхід має передбачати когнітивно-поведінкову терапію, експозиційні методики, терапію десенсибілізації та переробки травматичного досвіду. Важливим компонентом психологічної підтримки є розвиток ресурсного потенціалу особистості правоохоронця, що охоплює духовно-

ціннісний, фізичний, мотиваційно-цільовий, компонент саморозвитку, організаційно-часовий, соціально підтримувальний та регуляторний компоненти, з посиленою увагою до розвитку навичок саморегуляції, які допомагають поліцейським керувати власним психоемоційним станом. У систему психологічної підтримки необхідно інтегрувати керівників поліцейських підрозділів, які повинні мати базові знання про сучасні методи психологічної допомоги, розуміти обмеження певних підходів і сприяти формуванню системи професійної взаємопідтримки. Ефективність психологічної реабілітації та реінтеграції поліцейських – учасників бойових дій залежить від комплексного підходу, що поєднає професійну психотерапевтичну допомогу, адміністративну підтримку та розвиток системи взаємодопомоги серед поліцейських, а впровадження запропонованих підходів до психологічної допомоги дасть змогу мінімізувати негативні наслідки участі в бойових діях для правоохоронців та їхніх родин, а також сприятиме підвищенню ефективності функціонування правоохоронної системи в умовах збройного конфлікту.

References

- [1] Alvares, R.S.R., Mendonça-de-Souza, A.C.F., Duarte, A.F.A., Gameiro, T.M., Fischer, N.L., Souza, W.F., Coutinho, E.daS.F., Figueira, I., Volchan, E., & Souza, G.G.L. (2020). Exposure to stressful events during a peacekeeping mission may have a price: The impact on trait of negative and positive affect and mental health. *Journal of Health Psychology*, 25(9), 1285-1291. DOI: 10.1177/1359105317753
- [2] Basko, A.V., Sobakar, A.O., & Myroniuk, S.A. (2024). Methods of rehabilitation of military personnel, the state of functioning and development of rehabilitation centers as one of the areas of activity of local self-government bodies. *Rehabilitation and Recreation*, 18(1), 78-93. DOI: 10.32782/2522-1795.2024.18.9
- [3] Borysova, O.O. (2023). Essays from the military psychorehabilitation office: the "Combat Experience Map" methodology. *Scientific Notes of the V.I. Vernadsky Tavrichesky National University. Series "Psychology"*, 34(73), 3, 1-6. DOI: 10.32782/2709-3093/2023.3/01
- [4] Carleton, R.N., Afifi, T.O., Turner, S., Taillieu, T., Vaughan, A.D., Anderson, G.S., Ricciardelli, R., MacPhee, R.S., Cramm, H.A., & Czarnuch, S. (2020). Mental health training, attitudes toward support, and screening positive for mental disorders. *Cogn. Behav. Ther.*, 49, 55-73. DOI: 10.1080/16506073.2019.1575900
- [5] Carmona, L., Camilo, C., Carvalho, V.S., & Chambel, M.J. (2024). Post-traumatic stress disorder in peacekeepers: a systematic literature review and meta-analysis. *European Journal of Psychotraumatology*, 15(1). DOI: 10.1080/20008066.2024.2413735
- [6] Dias Campos, F., Chambel, M.J., & Lopes, S. (2023). Work Social Support and PTSD in Police Officers: The Mediating Role of Organizational Commitment. *Sustainability*, 15(24). DOI: 10.3390/SU152416728
- [7] Dias Campos, F., Chambel, M.J., Lopes, S., & Dias, P.C. (2021). Post-Traumatic Stress Disorder in the Military Police of Rio de Janeiro: Can a Risk Profile Be Identified? *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 18. DOI: 10.3390/IJERPH18052594
- [8] Dotsenko, V.V. (2023). Components of supporting the mental health of police officers in wartime. *Psychological and pedagogical problems of professional education and patriotic upbringing of personnel of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference* (pp. 214-216). Vinnytsia: KhNUVS. Retrieved from <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/16333>
- [9] Elrond, A., Stoltenberg, C., Nissen, L., Nielsen, A., & Pedersen, J. (2019). Labor market affiliation after deployment: Danish soldiers fare well, but face increased risk of long-term sickness absence when returning from Afghanistan. *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health*, 45(3), 289-297. DOI: 10.5271/SJWEH.3773
- [10] Ha, J.H., & Jue, J. (2022). The mediating effect of group cohesion modulated by resilience in the relationship between perceived stress and military life adjustment. *Sustainability*, 14(13). DOI: 10.3390/SU14137794
- [11] Kisarchuk, Z.H., Omelchenko, Ya.M., & Lazos, H.P. (et al.). (2020). *Technologies of psychotherapeutic assistance to victims in overcoming manifestations of post-traumatic stress*

- disorder. Kyiv: Slovo. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722181/1/Monograph2020_labpsychother.pdf
- [12] Kokun, O.M., Pishko, I.O., & Lozinska, N.S. (et al.). (2023). *Peculiarities of providing psychological assistance to military personnel, veterans and members of their families by civilian psychologists*. Kyiv: 7BTs. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734391/1/%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%B8%20%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D1%86%D1%8F%D0%BC.pdf>
- [13] López Bohle, S., Chambel, M.J., Griep, Y., Muñoz Medina, F., & Zúñiga Quijada, H. (2024). Are Both I-Deals? The Mediating Role of I-Task and I-Incentive in the Relationship between Supervisor Support and Employees' Silence and Voice. *Sage Open*, 14(2). DOI: 10.1177/21582440241256816
- [14] Lozinska, N.S. (2019). Psychotrauma as a consequence of traumatic stress in various directions of modern psychology. *Bulletin of the National University of Defense of Ukraine*, 2, 65-73. DOI: 10.33099/2617-6858-2018-50-2-65-73
- [15] Medeiros, S.S. (2024). The Thin Blue Line: Perspectives From Military Veteran Police Officers on Camaraderie and Cooperation. *Journal of Veterans Studies*, 10(3), 34-51. DOI: 10.21061/JVS.V10I3.563
- [16] Ostapovych, V., Piankivska, L., Davydova, O., & Boiko-Buzyl, Yu. (2023). *Psychological technologies of providing assistance to police officers after their stay in extreme situations*. V. Kryvolapchuk (Eds.). Kyiv: Liudmyla.
- [17] Palyvoda, L.I. (2021). The problem of defining the concepts of "mental trauma", "psychological trauma" and "trauma of loss" in psychological projections. *Scientific notes of the V.I. Vernadsky Tavrichesky National University. Series "Psychology"*, 32(71), 6, 68-72. DOI: 10.32838/2709-3093/2021.6/11
- [18] Panok, V.H., Maksymenko, S.D., & Sliusarevskyi, M.M. (et al.). (2024). *Protection and support of the mental health of Ukrainians in martial law: challenges and answers*. V.H. Kremenia (Eds.). Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743861/1/%D0%92.%20%D0%93.%20%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%BA%2C%20%D0%A1.%20%D0%94.%20%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%2C%20%D0%9C.%20%D0%9C.%20%D0%A1%D0%BB%D1%8E%D1%81%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D1%82%D0%B0%20%D1%96%D0%BD.%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D1%84._2024.pdf
- [19] Piankivska, L.V. (2024). Peculiarities of psychological prevention of the syndrome of "emotional burnout" in police officers. *Scientific innovations and advanced technologies. Series "Psychology"*, 3(31), 1355-1368. DOI: 10.52058/2786-5274-2024-3(31)-1355-1368
- [20] Piankivska, L.V. (2024). Psychotechnologies of providing assistance to police officers. *Prospects and innovations of science. Series "Psychology"*, 1(35), 625-637. DOI: 10.52058/2786-4952-2024-1(35)-625-637
- [21] Platania, S., Castellano, S., Petralia, M.C., Digrandi, F., Coco, M., Pizzo, M., & Di Nuovo, S. (2020). The moderating effect of the dispositional resilience on the relationship between post-traumatic stress disorder and the professional quality of life of the military returning from the peacekeeping operations. *Mediterranean Journal of Clinical Psychology*, 8(3), 1-21. DOI: 10.6092/2282-1619/MJCP-2560
- [22] Rybalka, V.V. (2023). Psychological assistance to a person affected by martial law. *Current problems of psychology of personality development: materials of the International Scientific-Practical Conference* (pp. 40-43). Kyiv: Ukr. derzh. un-t im. M. Drahomanov.
- [23] Solomon, Z., Horesh, D., & Ginzburg, K. (2021). Trajectories of PTSD and secondary traumatization: A longitudinal study. *Journal of Psychiatric Research*, 138, 354-359. DOI: 10.1016/j.jpsychires.2021.03.027
- [24] Steenkamp, M.M., Litz, B.T., & Marmar, C.R. (2020). First-line Psychotherapies for Military-Related PTSD. *JAMA*, 323(7), 656-657. DOI: 10.1001/JAMA.2019.20825
- [25] Violanti, J.M., Ma, C.C., Mnatsakanova, A., Fekedulegn, D., Hartley, T.A., Gu, J.K. & Andrew, M.E. (2018). Associations Between Police Work Stressors and Posttraumatic Stress Disorder Symptoms: Examining the Moderating Effects of Coping. *J. Police Crim. Psych*, 33, 271-282. DOI: 10.1007/s11896-018-9276-y
- [26] Wagner, S.L., White, N., Fyfe, T., Matthews, L.R., Randall, C., Regehr, C., White, M., Alden, L.E., Buys, N., & Carey, M.G. (2020). Systematic review of posttraumatic stress disorder in police officers following routine work-related critical incident exposure. *Am. J. Ind. Med*, 63, 600-615. DOI: 10.1002/AJIM.23110
- [27] Yevdokimova, O.O., Kharchenko, V.B., Zhdanova, I.V., Liaska, O.P., Makarova, O.P., Mokhorieva, O.M., & Sarbiei, Y.V. (2024). Dynamics of components of physical and mental health of law enforcement officers during the period of martial law. *Wiad Lek*, 77(6), 1174-1180. DOI: 10.36740/WLek202406110

Список використаних джерел

- [1] Alvares R. S. R., Mendonça-de-Souza A. C. F., Duarte A. F. A., Gameiro T. M., Fischer N. L., Souza W. F., Coutinho E. da S. F., Figueira I., Volchan E., Souza G. G. L. Exposure to stressful events during a peacekeeping mission may have a price: The impact on trait of negative and positive affect and mental health. *Journal of Health Psychology*. 2020. Т. 25, № 9. С. 1285–1291. DOI: 10.1177/1359105317753
- [2] Баско А. В., Собакарь А. О., Миронюк С. А. Методики реабілітації військовослужбовців, стан функціонування та розвиток реабілітаційних центрів як один із напрямів діяльності органів місцевого самоврядування. *Rehabilitation and Recreation*. 2024. № 18 (1). С. 78–93. DOI: 10.32782/2522-1795.2024.18.9
- [3] Борисова О. О. Нариси з кабінету психореабілітації військових: методика «Карта бойового досвіду». *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Психологія»*. 2023. Т. 34 (73). № 3. С. 1–6. DOI: 10.32782/2709-3093/2023.3/01
- [4] Carleton R. N., Afifi T. O., Turner S., Taillieu T., Vaughan A. D., Anderson G. S., Ricciardelli R., MacPhee R. S., Cramm H. A., Czarnuch S. Mental health training, attitudes toward support, and screening positive for mental disorders. *Cogn. Behav. Ther.* 2020. No. 49. P. 55–73. DOI: 10.1080/16506073.2019.1575900
- [5] Carmona L., Camilo C., Carvalho V. S., Chambel M. J. Post-traumatic stress disorder in peacekeepers: a systematic literature review and meta-analysis. *European Journal of Psychotraumatology*. 2024. No. 15 (1). DOI: 10.1080/20008066.2024.2413735
- [6] Dias Campos F., Chambel M. J., Lopes S. Work Social Support and PTSD in Police Officers: The Mediating Role of Organizational Commitment. *Sustainability*. 2023. No. 15 (24). DOI: 10.3390/SU152416728
- [7] Dias Campos F., Chambel M. J., Lopes S., Dias P. C. Post-Traumatic Stress Disorder in the Military Police of Rio de Janeiro: Can a Risk Profile Be Identified? *Int. J. Environ. Res. Public Health*. 2021. No. 18. DOI: 10.3390/IJERPH18052594
- [8] Доценко В. В. Складові підтримки психічного здоров'я поліцейських в умовах війни. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Вінниця, 24 берез. 2023 р.). Вінниця: ХНУВС, 2023. С. 214–216. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/16333>
- [9] Elrond A., Stoltenberg C., Nissen L., Nielsen A., Pedersen J. Labor market affiliation after deployment: Danish soldiers fare well, but face increased risk of long-term sickness absence when returning from Afghanistan. *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health*. 2019. No. 45 (3). P. 289–297. DOI: 10.5271/SJWEH.3773
- [10] Ha J. H., Jue J. The mediating effect of group cohesion modulated by resilience in the relationship between perceived stress and military life adjustment. *Sustainability*. 2022. No. 14 (13). DOI: 10.3390/SU14137794
- [11] Технології психотерапевтичної допомоги постраждалим у подоланні проявів посттравматичного стресового розладу: монографія / [З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос та ін.]. Київ: Слово, 2020. 178 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722181/1/Monograph2020_labpsychother.pdf
- [12] Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами: метод. посіб. / [О. М. Кокун, І. О. Пішко, Н. С. Лозінська та ін.]. Київ: 7БЦ, 2023. 175 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734391/1/%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%B8%20%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D1%86%D1%8F%D0%BC.pdf>
- [13] López Bohle S., Chambel M. J., Griep Y., Muñoz Medina F., Zúñiga Quijada H. Are Both I-Deals? The Mediating Role of I-Task and I-Incentive in the Relationship between Supervisor Support and Employees' Silence and Voice. *Sage Open*. 2024. No. 14 (2). DOI: 10.1177/21582440241256816
- [14] Лозінська Н. С. Психотравма як наслідок травматичного стресу в різних напрямках сучасної психології. *Вісник Національного університету оборони України*. 2019. № 2. С. 65–73. DOI: 10.33099/2617-6858-2018-50-2-65-73
- [15] Medeiros S. S. The Thin Blue Line: Perspectives From Military Veteran Police Officers on Camaraderie and Cooperation. *Journal of Veterans Studies*. 2024. No. 10 (3). P. 34–51. DOI: 10.21061/JVS.V10I3.563

- [16] Психологічні технології надання допомоги працівникам поліції після їх перебування в екстремальних ситуаціях: метод. рек. / уклад.: В. Остапович, Л. П'янківська, О. Давидова, Ю. Бойко-Бузиль; за заг. ред. В. Криволапчука. Київ: Людмила, 2023. 95 с.
- [17] Паливода Л. І. Проблема визначення понять «психічна травма», «психологічна травма» і «травма втрати» у психологічних проєкціях. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Психологія»*. 2021. Т. 32 (71). № 6. С. 68–72. DOI: 10.32838/2709-3093/2021.6/11
- [18] Захист і підтримка ментального здоров'я українців в умовах воєнного стану: виклики і відповіді: монографія / [В. Г. Панок, С. Д. Максименко, М. М. Слюсаревський та ін.]; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: Нац. акад. пед. наук, 2024. 188 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743861/1/%D0%92.%20%D0%93.%20%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%BA%2C%20%D0%A1.%20%D0%94.%20%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%2C%20%D0%9C.%20%D0%9C.%20%D0%A1%D0%BB%D1%8E%D1%81%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D1%82%D0%B0%20%D1%96%D0%BD.%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D1%84._2024.pdf
- [19] П'янківська Л. В. Особливості психологічної профілактики синдрому «емоційного вигорання» у працівників поліції. *Наукові інновації та передові технології. Серія «Психологія»*. 2024. № 3 (31). С. 1355–1368. DOI: 10.52058/2786-5274-2024-3(31)-1355-1368
- [20] П'янківська Л. В. Психотехнології надання допомоги працівникам поліції. *Перспективи та інновації науки. Серія «Психологія»*. 2024. № 1 (35). С. 625–637. DOI: 10.52058/2786-4952-2024-1(35)-625-637
- [21] Platania S., Castellano S., Petralia M. C., Digrandi F., Coco M., Pizzo M., Di Nuovo S. The moderating effect of the dispositional resilience on the relationship between post-traumatic stress disorder and the professional quality of life of the military returning from the peacekeeping operations. *Mediterranean Journal of Clinical Psychology*. 2020. No. 8 (3). P. 1–21. DOI: 10.6092/2282-1619/MJCP-2560
- [22] Рибалка В. В. Психологічна допомога особистості, постраждалої в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми психології розвитку особистості: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12–15 трав. 2023 р.)*. Київ: Укр. держ. ун-т ім. М. Драгоманова, 2023. С. 40–43.
- [23] Solomon Z., Horeish D., Ginzburg K. Trajectories of PTSD and secondary traumatization: A longitudinal study. *Journal of Psychiatric Research*. 2021. Vol. 138. P. 354–359. DOI: 10.1016/j.jpsychires.2021.03.027
- [24] Steenkamp M. M., Litz B. T., Marmar C. R. First-line Psychotherapies for Military-Related PTSD. *JAMA*. 2020. No. 323 (7). P. 656–657. DOI: 10.1001/JAMA.2019.20825
- [25] Violanti J. M., Ma C. C., Mnatsakanova A., Fekedulegn D., Hartley T. A., Gu J. K., Andrew M. E. Associations Between Police Work Stressors and Posttraumatic Stress Disorder Symptoms: Examining the Moderating Effects of Coping. *J. Police Crim. Psych.* 2018. Vol. 33. P. 271–282. DOI: 10.1007/s11896-018-9276-y
- [26] Wagner S. L., White N., Fyfe T., Matthews L. R., Randall C., Regehr C., White M., Alden L. E., Buys N., Carey M. G. Systematic review of posttraumatic stress disorder in police officers following routine work-related critical incident exposure. *Am. J. Ind. Med.* 2020. No. 63. P. 600–615. DOI: 10.1002/AJIM.23110
- [27] Yevdokimova O. O., Kharchenko V. B., Zhdanova I. V., Liaska O. P., Makarova O. P., Mokhorieva O. M., Sarbiei Y. V. Dynamics of components of physical and mental health of law enforcement officers during the period of martial law. *Wiad Lek.* 2024. Vol. 77, No. 6. P. 1174–1180. DOI: 10.36740/WLek202406110

SNYATKOVA Tetyana

Doctor of Philosophy, Associate Professor of the Department of Legal Psychology of the National Academy of Internal Affairs

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3374-3532>

Features of Providing Psychological Assistance and Support to Police Officers – Combat Veteran Police Officers

Abstract. This article examines the features of providing psychological assistance and support to police officers who participated in combat operations. The specifics of psychological trauma experienced by law enforcement officers in armed conflict conditions are theoretically substantiated, characterized by their dual professional identity as both police officers and military personnel. Analysis of current research identifies the main psychological consequences of police combat participation: increased emotional reactivity, anxiety, sleep disorders, and risk of developing post-traumatic stress disorder. The key categories of psychological trauma among combat veteran police officers are systematized: basic combat trauma (loss of comrades, trauma from using lethal force), medical trauma, and moral-ethical trauma. A two-stage approach to psychological support is proposed, including psychoeducation and structuring of traumatic experiences. The effectiveness of a comprehensive therapeutic approach combining cognitive-behavioral therapy, exposure techniques, and desensitization therapy is substantiated. The resource potential of law enforcement officers is outlined, encompassing spiritual-value, physical, motivational-purposeful, self-development, organizational-temporal, social-supportive, and regulatory components. The role of social support as a key protective resource against PTSD is defined, emphasizing the significance of emotional support. Special attention is paid to the importance of working with police officers' families and the role of leadership in creating an effective psychological support system. The article theoretically establishes that the effectiveness of psychological rehabilitation and reintegration of combat veteran police officers depends on a comprehensive approach combining professional psychotherapeutic assistance, administrative support, and the development of mutual support systems among police officers themselves.

Keywords: psychological assistance; combat veteran police officers; psychological trauma; psychological rehabilitation; post-traumatic stress disorder; social support; resource potential; reintegration.